

**KATARÍNA
GILLEROVÁ**
LÁSKA SI NEVYBERÁ

KATARÍNA
GILLEROVÁ

LÁSKA SI NEVYBERÁ

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2
E-mail: info@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Dana Škridlová
Tlač TBB, a. s. Banská Bystrica

Copyright © Katarína Gillerová 2004, 2019
Cover Design © Emil Křížka 2019
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2019

ISBN 978-80-220-2198-2

*Túto knižku o láske venujem
svojej mamine, najlepšej na svete.*

DEŇ KATASTROF

V ten deň sa pohládzajúce októbrové slnko snažilo zahnať obavy z vrcholiacej jesene. Ja som si to však vôbec neuvedomovala a neskôr som ho nazvala Deň katastrof. Iste to poznáte, sú dni, keď je najlepšie zostať doma, najradšej v posteli, pretože len čo vykročíte z bytu, hrnie sa na vás katastrofa za katastrofou. Niekedy sú to len také malé nepríjemnosti, ale keď sa zopakujú niekoľko ráz za sebou, cítite zúfalstvo a zlostinú bezmocnosť.

Až teraz viem, že v ten deň som vlastne dospela. Moja detská bezstarostnosť akoby sa učupila kdesi medzi kríky v parku a ja som sa v podvedomí márne usilovala nájsť ju, uchopiť a zovrieť v dlani. Tie bezstarostné, akoby nežnou rukou chránené dni sa stali minulosťou. Vtedy som ešte netušila, že ťarcha nasledujúcich udalostí ma priková tvrdo k zemi a ukáže prstom: Pozri, toto je život!

Dovtedy som bola rozmaznávaným dieťaťom, dievčatkom, mladou, takmer osemnásťročnou slečnou, ktorej mama tolerovala občasnú lenivosť, otec malé vzbury a sestra, moja milovaná sestra mi tolerovala všetko! Hoci bola o päť rokov staršia, nikdy tak nepôsobila. Tichá, poddajná, usilovná, poslušná – sen všetkých matiek! Keď nás mama nechcela pustiť na diskotéku alebo inú akciu, bola som to ja, kto ju presvedčil. Bojovala som aj za moju Denisku, lebo keby som to nechala na ňu, sedeli by sme stále doma. Nevedela som pochopiť, prečo sú moji rodičia takí ustráchaní, aby sa nám nebudaj niečo nestalo. Myslela som si, že len u nás kraľujú neustále obavy a iní rodičia sú benevolentnejší. Mama mojej najlepšej kamarátky Lenky mala moderné názory, čo nám bohovsky imponovalo, a želala som si, aby aj moja mama bola taká a niekedy nosila rifle, chodila na aerobik a mala svoj „ženský klub“ ako Lenkina mama. Neuvedomovala som si

však, že keď je moja mama pohltená starostlivosťou o domácnosť, o to menej povinností pripadá na mňa a moju sestru. Berie ohľad na to, že my s Deniskou sme celé dni v škole a potom sa ešte učíme doma, najmä ja. Ja som sa tvárila, že som najväčšia chudera, aj keď pod dejepisom som mala napínavý zamilovaný román.

Deniska bola zodpovednejšia, a kedykoľvek mohla, mame pomáhala. Ešte dnes počujem, ako sa z kuchyne ozýval dvojhlasný spev a rozozvučal celý byt, keď tie dve čistili zeleninu alebo umývali riad. Občas sa do taktu rozliehalo bubnovanie po prevrátenom hrnci, alebo pokrievky poslúžili ako činely. Vtedy aj otec vyšiel z izby a s úsmevom pozeral, čo sa deje. Ja som však pre istotu zostala zašitá v našej izbičke, aby sa mi náhodou neušla nejaká robota. Dobrá nálada vtedy vibrovala celým bytom a svet sa mi zdal krásny. Aj dnes vidím Denisku, ako s vlasmi zopnutými do chvosta, v červenom tričku a rifliach čistí zemiaky a občas vykrikuje: „Taký drobný sa ani neoplatí čistiť!“ Ale napriek tomu ich poslušne očistí všetky. Teraz si uvedomujem, že takto vlastne vyzerá šťastie.

Keď sa vraciam po niekoľkých rokoch na začiatok toho dňa, vidím, ako sa prebúdzam a s hrôzou zisťujem, že som zaspala. Všetci sú už dávno preč a ja sa nedokážem spamätať z nepríjemného hrôzostrašného sna. V tom sne som padala do čiernej jamy, snažiac sa zachytiť, ale nebolo sa čoho. Pozerala som nechápavo na hodiny a nevedela som si spomenúť, aký je vlastne deň a kde som. Napokon som vstala z postele, utekala do kúpeľne a umyla si tvár studenou vodou. Pohľad mi padol na tašku pripravenú do školy a odrazu som sa celkom prebrala. Matika! Nahádzala som na seba oblečenie, našťastie pripravené ešte večer. Prvú hodinu píšeme písomku z matiky a to nesmiem zmeškať za žiadnu cenu! Možno sa to niekomu bude zdať choré, lebo prirodzené je uliať sa z akejkoľvek písomky, ale to neplatilo pri našom matikárovi. Kto nepísal písomku, musel na najbližšej hodine počítať príklady na tabuli pred celou triedou. To by ani tak neprekážalo, ale každý takýto nešťastník sa stal terčom Tangensových „výstižných“

poznámok a to vydržala len veľmi silná povaha. Napríklad: dlhé nohy – žiadna logika, alebo: dlhé vlasy – vyrovnané mozgové závitky, krátka sukňa – ešte kratšia domáca príprava. Takých perličiek sa obeť pri tabuli napočúvala viac než dosť, zatiaľ čo celá trieda sa váľala od smiechu. Nikdy sme sa však na nášho matikára nesťažovali, naopak, priam sme ho zbožňovali, pretože napriek svojim príšerným bonmotom bol spravodlivý a nikdy študentom neuškodil.

Ja som sa však za každú cenu chcela vyhnúť takémuto mučeniu, a preto som ako bez duše utekala do školy. Vbehla som dnu súčasne so zvonením a takmer som sa zrazila s profesorkou nemčiny. Rýchlo som zamrmlala: „Prepáčte,“ a chcela som utekať do triedy, keď ma zdrapila za ruku, otočila prudko k sebe a zasipela: „Dvorská, koľko mejkapu ste to nahádzali na seba?“

„Prosím?“ spýtala som sa nechápavo, mysliac už na písomku.

„Takáto zmachlená nemôžete ísť na vyučovanie!“ zvýšila hlas a upútala tým pozornosť niekoľkých ďalších oneskorencov. Bola rozrušená, blúzka jej trčala z kostýmu a bola cítiť potom.

„Ale ja nemám žiadny mejkap!“ zvolala som prekvapene.

„Ešte je aj drzá! Okamžite poďte so mnou do riaditeľne!“

Ťahala ma po chodbe a ja som sa podvedome vzpierala, uvedomujúc si, že začiatok matiky už nestihnem.

Keby tá vedela, že som ešte pred chvíľou bola v posteli a vôbec som na nanesenie mejkapu nemala čas! A navyše vôbec ho nepoužívam, len si občas trochu zvýrazním oči. Neuvedomovala som si však, že od rýchleho behu mám červené líca a krvavočervené pery, ktoré som si hrýzla od nervozity, celá moja pleť nabrala ružovkastý nádych od vynaloženej námahy. Uvedomila som si to až neskôr v riaditeľni, keď som sa pozrela do zrkadla nad umývadlom. Po našom vpáde sekretárka vyplašene vyskočila, až sa takmer obľiala kávou. Riaditeľka nechápavo počúvala, potom vybrala papierovú vreckovku

a prikázala mi utrieť si tvár. Horela som od hanby, pretože nemčínárka nechala dvere otvorené a jej krik bolo počuť až na chodbu. Prešla som si vreckovkou niekoľko ráz po tvári a so zadosťučinením som ju otrčila nemčínárke.

„No toto! Bola by som prisahala, veď sa na ňu pozrite!“ vykrikovala.

Cítila som sa ako prichytená pri krádeži. Profesorka nemčiny rozčúlene dychčala a v očiach sa jej blýskala nepochopiteľná nenávisť. Situácia bola trápna a ani jedna z nás trochu, vlastne so sekretárkou štyroch, nevedela ako ďalej. Riadiateľka hľadala vhodné slová, aby nemčínárku ešte viac nenahnevala a zároveň nezhodila pred študentkou. Vtom sa vo dverách riadiateľne objavil Tangens. Na tvári mu bolo vidieť, že sa snaží zorientovať. Vystrel ku mne ruku: „Čo sa to tu deje? Dvorská, meškáte, príklady som už rozdal a všetci začali počítať!“

V tej chvíli sa mi zdalo, že mi ho poslali nebesá. Jeho prísny tón znel ako pohladenie. Nemčínárka žmolila moju vreckovku, a keď zbadala Tangensa, začala ju šklbať na kúsočky. Zazvonil telefón a riadiateľka nám netrpezlivým gestom dala najavo, že sme už skončili. Tangens ma potom vtisol do triedy, podal mi zadanie príkladov a vyšiel von.

„Preboha, kde si bola? Čo sa stalo?“ vyhrkla Lenka.

„Nemčínárke šibalo, ostatné potom!“ rýchlo som sa sklónila nad príklady. Chvíľu mi trvalo, kým som potlačila rozrušenie a upokojila sa, aby som sa mohla sústrediť na počítanie. Do nosa mi udrela vôňa Lenkiných čerstvo umytých vlasov a vlastne celá zvláštne voňala. Bolo príjemné sedieť vedľa nej. Napadlo mi, že Lenka má novú značku toaletnej vody. Potom som začala počítať a zabudla som na to.

Vydýchla som si až po písomke. Trieda bzučala ako úľ, keď som dokončievala posledný príklad. Tangens tam sedel aj cez prestávku a čakal na mňa. Bolo to neobvyklé – ohľaduplný profesor! Nechájala som, prečo to robí. Mohlo mu byť ľahostajné, koľko toho stihnem, veď sama som si bola na vine.

Odovzdala som písomku a potichu som sa poďakovala. Tvár mal vážnu, zamyslene zamrmlal niečo ako: „Dúfam, že aspoň jeden príklad bude správne,“ a vyšiel z triedy.

Celé vyučovanie som prežila ako vo sne. Nepríjemný zážitok z rána sa odzrkadlil na mojej pozornosti a ja som sa nedokázala na nič sústrediť. Blahorečila som si, že okrem angličtiny som si ako druhý jazyk zvolila francúzštinu, a nie nemčinu. Profesorka nemčiny ihneď dostala prezývku Esesáčka a celá trieda meditovala nad tým, či náhodou nie je priamym potomkom Adolfa Hitlera. Usmievala som sa nad takými konštrukciami. Pozerala som cez okno a uvedomila si farebnosť jesene, ktorá sa vplietala do stromov na školskom dvore. Akoby nás tie farby chceli rozveseliť pred nastávajúcou zimou, ale na mňa to neplátilo. Milovala som slnko a teplo a mrazivé počasie ma privádzalo do zúfalstva.

Tešila som sa na voľnú hodinu. Zvykli sme sa s Lenkou túlať po meste, maškrtiť v cukrárni a vychutnávať krátku slobodu pred ďalším vyučovaním. Keď som si vkladala knihy do tašky, Lenka sa akoby mimochodom otočila ku mne: „Stretieme sa po voľnej hodine, musím ísť s mamou niečo vybaviť, dobre?“

Otvorila som ústa, ale Lenky už nebolo. Sedela som chvíľu ako prikovaná a nechápala som, čo také dôležité musí ísť vybaviť bezo mňa. Cítila som sklamanie, potrebovala som sa vyrozprávať z rannej nespravodlivosti, z nepríjemného nočného sna, potrebovala som poľutovať a aspoň slovne pohladiť. To všetko dokázala Lenka, moja opora a dôverníčka.

Nakukla som do vedľajšej triedy: „Je tu Alica?“

„Nie, už odišla,“ odpovedalo mi zborovo niekoľko hlasov. Taká smola! Ani len výstredná Alica mi nebude robiť spoločnosť!

Túlala som sa mestom sama a obdivovala farebné výklady. V cukrárni som si kúpila trojitú zmrzlinu, sladké je dobré na nervy, a pomaly som kráčala ďalej, vychutnávajúc zmrzlinu a voľné chvíle. Moju pozornosť upútal obchod s drahou značkovou bielizňou. Vo výklade na figurínach i voľne zavesené

boli čipkované podprsenky, miniatúrne nohavičky, korzety, v bielej, čiernej, červenej farbe. Jedna krásna belasá podprsenka svietila ako obloha. Nádhera! Nevedela som si však predstaviť, že by som ja mala niečo také na sebe, a rozmyšľala som, ako by som sa v takom niečom cítila. A tie ceny! Nie je šialené dať pár tisícok za vec, ktorú na tebe aj tak nikto nevidí? Bola som zabratá do úvah, keď zrazu vyšiel z obchodu mladý muž, podišiel ku mne a prekvapene ma oslovil: „Ahoj, čo tu robíš, Dominika?“

Strhla som sa ako uštipnutá včelou. Zmrzlina mi takmer vypadla z ruky. Celkom zblízka som sa pozerala do tváre mojej prvej lásky, mojej bývalej lásky, ktorá vôbec neprebolela, ako som sa doteraz domnievala.

„Ahoj, mám voľnú hodinu, tak...“ koktala som.

Trochu sa pousmial. Ach, ten úsmev som toľko ráz v duchu vybozkávala! A pozrel mi do očí. Jeho oči sa však neusmievali.

„Dávno som ťa nevidel, ako sa máš?“

Ako sa mám?! Ako sa mám – a to sa pýtaš práve ty? chcelo sa mi kričať na celú ulicu. Mám sa úžasne, len neviem, prečo si sa na mňa vykašľal! Zbabelo, bez jediného slova vysvetlenia, bez akejkoľvek rozlúčky! Ty, ktorý si zbabelec nikdy nebol! Čo som urobila také strašné, že si sa navždy odmlčal? Čím som ti ublížila, čo ťa tak ranilo? Čo, čo, čo?! Miesto milióna bolestných otázok som len povedala: „Dobre, ako vidíš.“

„Vidím...“ začal hovoriť akoby s miernou iróniou, keď sa nám za chrbtom zrazu ozvalo: „Drahý, tak už som si vybrala!“

Drahý?! Nadskočila som od prekvapenia. Krásna dlhovlasá blondína sa pritúlila k nemu, objala ho okolo pása a spýtavo na mňa pozrela.

„Naozaj si si vybrala? Predstavím vás, toto je Dominika a toto Marcela.“

Prvé, čo udrelo na Marcele do očí, boli jej dlhé nohy. Krásne nohy, ukazovala ich takmer celé v kratučkej minisukni. Bola vysoká skoro ako Juraj – najmilovanejšie meno! – a bola

krajšia ako Barbie. Ja som jej siahala sotva po pleciah. Plné pery mala zvýraznené kontúrkou, takže sa zdali ešte plnšie, maskara a očné tieny krásne zvýrazňovali jej aj tak veľké oči. S hrôzou som si uvedomila, že som úplne nenalíčená, a v tej chvíli som znenávidela Esesáčku ešte viac. Keby ráno neurobila ten zbytočný škandál, teraz by som mala jemne vytieňované oči a pery pretreté nenápadným rúžom. Nevyzerala by som ako popoluška pri tejto Marceli, aj keď by som sa tak či tak pri nej cítila menejcenná. Okrem toho sa mi zmrzlina začala roztápať, musela som ju oblizovať a vystrkovala som pred nimi dvoma jazyk v zrýchlených intervaloch. Pripadala som si ako mentálne retardovaná. Cítila som sa zúfalo trápane. Toto je hrozný deň, toto je hrozný deň! opakovala som si v duchu.

„Roztápa sa ti zmrzlina,“ usmiala sa Marcela.

Vidím! chcelo sa mi zrúknúť, ale namiesto toho som iba vystrčila jazyk a zachytila tečúci potôčik zmrzliny. Bola som nervózna, a tak som si neskoro všimla, že moja biela blúzka je pokvapkaná čokoládovou a punčovou zmrzlinou, že na nose mám čokoládovú bodku a že čokoľvek by som teraz urobila, nemohla som sa už viac zosmiešniť.

„Tak poď, Juraj, vybrala som si ten červený,“ potiahla Juraja so šibalským úsmevom za lakeť do obchodu s bielizňou.

„Ahoj, maj sa dobre,“ pozdravil ma potichu Juraj a zmizol s Marcelou v obchode.

Tak červený korzet! Tofké peniaze! To sa na môjho Juraja vôbec nepodobalo! Je možné, že sa tak zmenil, odkedy sa nestretávame? Je to ten istý Juraj, ktorý mi plakal na pleci, keď sa dozvedel, že jeho otec má rakovinu? Je to ten človek, ktorý ma po otcovom pohrebe tuho stískal a ďakoval nebesiam, že ma má? Je to on, čo mi neustále opakoval: milujem ňu, milujem ňu?

Za najbližším rohom som zúrivo šmarila nedojedenú zmrzlinu do smetného koša. Marcela, Marcela, opakovala som si. Nahradila ňu Marcela. Bozkáva Marcelu. Nežne pohľadza Marcelu. Miluje Marcelu. Každou novou predstavou sa zvie-

ravá bolesť v mojej hrudi stupňovala. Týrala som sa tými predstavami, akoby som sa za niečo chcela potrestať. Platinová blondína! Ale mňa predsa opustil pre nejakú čiernovlásku, bola to čiernovláska, ktorej mal pomáhať s kuframi do vlaku, keď šiel na zahraničnú dovolenku! Z ničoho nič povedal: „Idem na dovolenku.“ A odmlčal sa. Vtedy som ešte netušila, že navždy. Na druhý deň som sa dozvedela, že nešiel sám.

Vrátila som sa do školy. Budova bola tichá, vyučovací hodina sa ešte neskončila. Len z jedálne na druhom konci v suteréne bolo počuť tlmenú vravu a štrnganie príborov. Nazrela som do triedy, Lenka sa ešte nevrátila. Vyčistila som si blúzku, utrela tvár a pobrala sa do školskej knižnice. Milovala som knihy! Bez kníh si život neviem predstaviť. A práve teraz, taká pokorená a ranená, by som sa najradšej ponorila do nejakého románu a zabudla na celý svet. Chcela som žiť problémami druhých, žiť osudy hrdinov v knihe a odpútať sa od vlastného. Mala som dosť dnešných nepríjemností, tešila som sa už domov, keď sa zavriem do izbičky a pri knihe si budem liečiť rany.

V knižnici sa mi potešila pani Vierka: „Dominička moja,“ – to oslovenie som zniesla jedine od nej – „ani nevieš, ako vhod si mi prišla! Kým si tu budeš pohládzať knižky, skočím na obed. Mala som toľko roboty, že som doteraz nič nestihla!“

„Samozrejme, a dobrú chuť!“ usmiala som sa a zaliezla medzi regály.

Pani Vierka si obliekla svoju „uniformu“, hroznú štrikovanú hnedú vestu, a už jej nebolo. Bola taká široká a dlhá, že z pani Vierky bolo zozadu vidieť len hlavu a rozgajdanú vestu. Vždy sme sa s Lenkou čudovali, ako taká príjemná žena môže nosiť taký odporný kus odevu. Vymýšľali sme si rôzne príbehy, napríklad, že ju dostala od milenca, ktorý potom zahynul alebo ju opustil, a to je jediná pamiatka na neho. Pri znám sa ale, že bez nej som si už pani Vierku nevedela predstaviť. S úsmevom som vybrala z police novú učebnicu francúzštiny a so zvedavosťou som v nej začala listovať.

„Čo si to vlastne dovoľuješ?!“ zahrnel pri dverách známy hlas a dvere sa vzápätí zabuchli. Nadskočila som od ľaku, len-len že mi kniha nevypadla z rúk. Preboha, čo zasa! Odozdane som sa otočila, neschopná a zbavená sily čeliť v dnešný deň ďalšej pohrome. Tie slová však nepatrili mne. Skrytá vzadu za policami kníh som spoznala Tangensa a Esesáčku. Tangens mal na tvári zúrivý výraz a Esesáčka bola silno rozrušená.

„Upozorňujem ťa naposledy – ak sa ešte raz budeš vršiť na mojich študentkách, vybavím si to s tebou inak!“ Na Tangensovi bolo vidieť, že by najradšej kričal, musel však stíšiť hlas, a tak len jedovato sipel. Úplne som zamrzla. Mysleli si, že sú tu sami, zrejme videli pani Vierku, ako uteká do jedálne.

„Ale, Vilko, ja som sa predsa nevršila kvôli tebe! Ktorá to je, no povedz mi, pre ktorú sa už nechceš so mnou stretávať?“

Stretávať?! Takmer som zabudla zatvoriť ústa. Nie je ona vydatá?! Nemá dve deti?! Tangens je rozvedený, ale nemčičárka?

„Dobre vieš, že moja situácia nie je jednoduchá!“ sipel Tangens už miernejšie.

„Ale tvoja situácia nebola jednoduchá ani vtedy, keď si si so mnou začal! Alebo som bola pre teba len hračkou na skrátenie dlhej chvíle?“

Myslela som si, že zle počujem. Esesáčka akoby nemala vyše štyridsať, žiarlila na svojho milenca ako pubertálna šestnásťka.

„Ema, dobre vieš, ako si ťa vážim! Si skvelá žena. Ale ja nemôžem viac zamotávať svoju už aj tak komplikovanú situáciu!“ Tangens sa vyhováral ako malý chlapec.

„Zamotávať?!“ naježila sa Esesáčka. „Ale veď ja som ochotná sa rozviešť! Len to potrebuje čas!“

Tangensovi sa na tvári objavil úľak. „Preboha, veď ja ti nechcem zničiť manželstvo!“

„Moje manželstvo je dávno zničené!“ zavzlykala nemčičárka.

„Je to strašne zložité,“ rozhodil rukami Tangens, „vieš dobre, že bývam v jednej izbe v podnájme, platím výživné na dcéru. Ako sa môžem viazať na teba a tvoje dve deti? Bolo by to odo mňa vrcholne nezodpovedné!“ Zodpovedne si sa nesprával ani doteraz, prebleslo mi myslou.

„Len mi nehovor, že sa viac nebudeme stretávať, prosím! Mali by sme si to vyjasniť...“

Počula som, ako sa otvorili dvere a Esesáčkin hlas zanikol na chodbe. Nedozvedela som sa už, či Tangens súhlasil, alebo nie. Bola som však šokovaná. Týchto dvoch by som nespájala ani v najnemožnejších predstavách. Vždy sa klebetilo, ten profesor s tou, tá profesorka nadbieha tomu, ale toto! Ulakomil sa Tangens na nemčinárku, alebo ona zvidla jeho? Nevedela som si predstaviť ani jedno.

Zároveň s drnčaním školského zvonca vbehla dnu pani Vierka. „Dominička moja, veľmi si mi pomohla! Si ty moje zlato!“ vystískala ma. Ani nevedela, ako veľmi som to potrebovala! Aká som jej bola vďačná, že je na svete. Pritúlila som sa k nej a opätovala silné objatie. Prekvapene sa zasmiala, postrapatila mi vlasy a sadla si na svoje miesto.

„Tuším si vestu nechám na sebe, akosi je tu chladno,“ povedala. Ohavnú vestu roztiahla, hoci sa zdalo, že viac sa už roztiahnuť ani nedá, a celá sa ňou doslova obalila. Zakývala som jej a rýchlo vybehla von, aby nevidela, ako sa smejem. Prvý raz v tento deň.

Pán Boh sa nad nami zľutoval a vyučovanie sa konečne skončilo. Ťahala som sa domov ako žuvačka, unavená, duševne zbitá, pesimistická. Na pol ucha som počúvala Lenku a nesnažila som sa zapájať do rozhovoru. Dokonca som jej nepovedala ani o Tangensovi a Esesáčke, ani o stretnutí s Jurajom. Času dosť, teraz som túžila len po svojej izbe.

Keď som prichádzala domov, už vo dverách ma čosi zarazilo. Hukot vysávača sa niesol celým našim bytom. Vysávanie?! Vo štvrtok?! Nechápavo som otvorila dvere do obývačky a uvidela mamu, ako usilovne behá vysávačom po koberci.

Veď u nás sa odjakživa vysávalo v sobotu a bola to moja alebo Deniskina robota! Z vysávania som sa nikdy nesnažila uliať, lebo vtedy som nemusela pomáhať pri varení, čo som z duše nenávidela. Deniska sa rada motala v kuchyni, ale ja som varenie neznášala a vyhlasovala som, že keď sa raz vydám, od toho dňa až do smrti budem musieť variť – a to môže byť aj takých sedemdesiat rokov! Predstava každodennej prípravy jedla po dobu sedemdesiatich rokov ma desila ako nočná mora. Koľko hrncov sa len naumývam, koľko polievok navarím, tisíce zemiakov a mrkiev očistím! A to všetko len pre ten krátky okamih pätnástich-dvadsiatich minút, keď sa to všetko navždy stratí v útrobach mojej rodiny a neostane ani stopa po niekoľkohodinovej robote!

„Mami, čo sa deje? Prečo dnes vysávaš?“ snažila som sa prekričať vysávač. Zrazu som sa preniesla do detstva, keď raz mala k nám prísť návšteva a mama sa po nás dvoch nezbedníčkach narýchlo usilovala povysávať a dať byt do poriadku. Bol z toho veľký zhon, návšteva už-už zvonila pri dverách a my sme všetky tri behali po byte a ukladali veci na miesto. V mojej detskej hlavičke sa táto príhoda pevne usadila. Raz, keď ma mama vzala do roboty a všetky kolegyne sa zbehli, aby ma poobdivovali, a uznanlivo skonštatovali, ako som vyrástla, na otázku, či poslúcham, mama len tak mimochodom povedala: „Dominika je šikovná, aj vysávať mi pomáha! Aj dnes budeme vysávať, však, moja?“

A mne nenapadlo nič iné ako sa spýtať: „Zase k nám príde nejaká návšteva, keď budeme dnes vysávať?“

Kolegyne vypukli v hurónsky smiech, mama očervenela po korienky vlasov a doteraz na to nevie zabudnúť.

„Mami, prečo dnes vysávaš?“ zopakovala som otázku. Mama vypla vysávač, vystrela sa a rukou si pretrela spotené čelo. Otočila sa ku mne a uvedomila som si, že v tvári má taký výraz, aký som u nej ešte nevidela. Stála tam, pozerala na mňa v rozpakoch, akoby hľadala vhodné slová. Prekvapene som na ňu pozerala a mlčky čakala, čo povie. Utierala si ruky do zástery, hoci ich vôbec nemala mokré, a pohľadom zablúdila na

vzor koberca. Napokon pozrela na mňa a oznámila: „V sobotu budeme mať návštevu. Deniska privedie svojho nastávajúceho a jeho rodičov. Bude sa vydávať. Čaká dieťa.“

VEČERNÉ ROZHOVORY

Keby ma udreli železnou tyčou po hlave, účinok by bol rovnaký. Stála som pred mamou, neschopná slova ani pohybu. To predsa nie je možné! V tej chvíli mi napadla absurdná myšlienka, či si mama náhodou nevybila, alebo si robí žarty takým spôsobom, že ju možno budeme musieť dať do ústavu. Zrak mi zastrela mliečna hmla, zmizla mama, vysávač, celá izba. Z hmly sa vynorila naša izbička, moja a Deniskina, posteľ s čistými perinami, v ktorej si my dve šepkáme tajomstvá, chichoceme sa nahlas a pišťavo, až kým mama nezakričí spoza dverí: „Tak už vy dve prestaňte a spite, je po polnoci!“ a Deniska neskočí do vlastnej postele. A ďalší večer si musíme dopovedať to, čo sme nestihli, a rozobrať nové zážitky. A akosi nikde som v tej hmle nemohla nájsť žiadne dôverné priznanie o novom priateľovi, novej láske, tobôž nie o nastávajúcom ženíchovi! Stála som tam, uprostred izby, ako Lótova žena, ktorá neposlúchla a obzrela sa. Obzerala som sa do ďalekej i blízkej minulosti, ale moje myšlienky rozbehnuté kozmickou rýchlosťou sa nemali o čo zachytiť.

„Mami, to predsa nie je možné, veď Deniska nikdy nikoho takého nespomínala!“ vydýchla som so stiahnutým hrdlom. Slová mi takmer uviazli v hrdle a ťažko sa drali von.

„Áno, aj nás to riadne prekvapilo,“ rozhodila mama bezmocne rukami. Na tvári mala výraz bezradnosti a odrazu mi jej prišlo strašne ľúto.

„Ach, mami...!“ zvolala som a vrhla som sa jej do náručia. Obidve sme sa rozplakali, nahlas, kvíľivo, akoby nám ktosi zomrel. Naše vzlyky sa niesli celým bytom. Tisli sme sa zúfalo k sebe v silnom objatí, akoby nás ktosi chcel od seba oddeliť

a my sme sa tomu bránili. Ale toto mama vlastne potrebovala, dostať zo seba to napätie, šok z prekvapenia, smútok, že akýsi cudzí chlap si odvedie jej dcéru a navyše jej ešte urobil dieťa. Po chvíli sa upokojila, utrela si slzy a dokonca sa usmiala. „Vieš čo, moja? Veď my by sme sa vlastne mali radovať!“ Bolo vidieť, že sa jej uľavilo a odteraz je pripravená čeliť nadchádzajúcim udalostiam.

To však neplatilo o mne. Odmietla som obed a smrkajúc do vreckovky som sa odšuchtala do izbičky. Nemožné! Ani len najmenší náznak od sestry, ani jediná zmienka o niekom, koho ľúbi! Cítila som to ako najväčšiu zradu, veď ja som sa jej zdôverovala aj s intímnymi detailmi! Keď som sa zoznámila s Jurajom, ona bola prvá, ktorej som to zahorúca povedala. Lenka bola až na druhom mieste. Doteraz som mala dve dôverníčky, ako som si ich sama nazvala: jednu vnútornú, domácu, svoju sestru, a druhú vonkajšiu, kamarátku Lenku. Bolo zaujímavé, že každej som sa zdôverovala inak, iným spôsobom, s rozdielnymi podrobnosťami. To, čo som niekedy povedala sestre, som nedokázala povedať Lenke a naopak. Vlastne som sa zdôverovala obom, ale inými slovami. Nevedela som to rozumne vysvetliť, ale to nebolo podstatné. Teraz som sa cítila zradená, odhodená, odkopnutá ako už viackrát v tento deň.

Sedela som schúlená na posteli, utierala som si slzy a rozmýšľala som o svojej rodine. Čo s ňou urobí takýto zásah, takáto zmena? Budú bývať u nás? A čo ja – ja sa budem musieť presťahovať do obývačky a stratím aj tú trošku súkromia? Už pri tej predstave som znenávidela cudzieho votrelca, ktorý sa chce nasťahovať do nášho bytu, do mojej izbičky, do mojej postele! A čo to malé, keď sa narodí? Bude sa dať v tomto byte vôbec existovať? A vtedy som si zrazu uvedomila význam otcových slov, ktoré sme tak nerady, ale často počúvali. S mamou sme chodievali nakupovať nenáročné, bežné veci na oblečenie. Tie „investičné“, ako ich nazval otec, financoval on. Keď sme od neho drankali na nový kabát, nové topánky, čižmy či kostým, zakaždým vyhlásil: „Viete, bosorčičky, koľko

peňazí by vám pribudlo na veno, keby ste si to nekúpili?“ Boli sme s Deniskou alergické na túto vetu a zapchávali sme si pri nej uši. Náš otec bol posadnutý dvoma vecami: zhrňať peniaze na naše veno a nájsť svojho strateného brata. To prvé sa mu darilo celkom dobre, pravda, nie vtedy, keď podľahol nášmu nátlaku a s ťažkým srdcom vyťahoval peniaze. To druhé sa mu už pár rokov nedarilo a minul na to kopu peňazí, ktoré, použijúc jeho slová, by nám astronomicky pribúdali na úcte vena.

Keď som už nevládala plakať ani rozmýšľať, vyšla som z izbičky k mame do kuchyne. Dokonca som sa ponúkla, že jej pomôžem s prípravou večere. Pozrela na mňa ustaraným pohľadom a pohľadila ma po vlasoch. „Radšej niečo zjedz,“ povedala s prosbou v hlase. Aby som jej urobila radosť, nabrala som si tanier polievky a pomaly som jedla.

„Kedy príde Deniska?“ vyslovila som akoby mimochodom medzi dvoma sústami.

„Išla k Chvojcovcom, idú dnes do divadla, určite ju nedovezú pred jedenástou.“ No jasné, Deniska, dobrá víla rodiny Chvojcovcov! Vždy pripravená, vždy ochotná postarať sa o ich deväťročnú dcérku. Niežeby jej za to nezaplatili, odmeny boli štedré. Okrem toho Deniska od nich dostávala aj rôzne dary, väčšinou oblečenie, hoci väčšia časť z toho bola po pani Chvojcovovej. Musím podotknúť, že nešlo o nejaké zodraté handry, ale o drahé kvalitné značkové oblečenie, ktoré pani Chvojcová musela často obmieňať, pretože chodila do spoločnosti po boku svojho muža. Deniska tie veci nenávidela a odmietala ich nosiť. Niežeby pani Chvojcová bola nejaká protivná namyslená rašpľa, práve naopak, mala Denisku veľmi rada a bola jej vďačná za ochotu. Občas sa stalo, že som si vybrala nejaký kus oblečenia, ktorý Deniska priniesla, a ostatné lacno predala spolužiačkam na univerzite. Tie jej za to dobreže nohy nebozkávali.

„A kto sa bude teraz starať o ich Bibušku, keď Deniska nebude môcť?“ uvažovala som nahlas pred mamou.

„To už je ich starosť, možno požiadajú teba,“ potešila sa mama, „veď peniaze sa ti zídu a Bibiana je milé dievčatko.“

„To áno,“ súhlasila som s mamou, „ale Deniska študuje pedagogiku a baví ju to. Mňa by otravovalo tráviť každú voľnú chvíľu vo vile Chvojcovcov!“

„Ach, ty večná rebelka!“ vzdychla si zhlboka mama.

Voči rodine Chvojcovcov som nemala nič. JUDr. Chvojec bol takmer súčasťou našej rodiny, najmä pokiaľ išlo o peniaze. Nie malý podiel odchádzal mesačne na jeho účet a on sa za ne usiloval pátrať po otcovom bratovi, napriek tomu, že otec ešte pred pár rokmi ani len netušil, že má nejakého brata.

Stalo sa to pred pár rokmi, ja som mala desať a Deniska pätnásť, keď si v našej rodine začali dospelí šepkať a zatvárajú pred nami dvere. Boli sme z toho zmätené a naša zvedavosť narastala. Napokon sa správu, pred ktorou sa nás dospelí snažili uchrániť, nepodarilo utajiť. Naša babka, otcova mama, umierala na rakovinu a jej stav sa rapídne zhoršoval. Otec chodil utrápený a mama ho utešovala. Všetci sme okolo neho našľapovali na špičky a jedného dňa nás zavolali, aby sme sa s babkou prišli rozlúčiť. Ja som nepociťovala taký hrozný smútok ako ostatní, pretože vo svojich desiatich rokoch som si nevedela predstaviť, že babky jednoducho nebude, že už ju nikdy neuvidím. Myslela som si, že ona a všetci z rodiny tu budú večne pri mne, aby ma chránili.

Keď sme prišli a zhrčili sa so slzami v očiach okolo jej postele, požiadala nás tichým, slabým hlasom, že sa chce porozprávať s mojím otcom. Keď vyšiel von, na tvári mal zdeseňý výraz a odmietol nám prezradiť, čo mu babka povedala. Mne sa z tých chvíľ najviac vrezal do mozgu pach nemocnice, choroby, dezinfekčných prostriedkov, zápach moču a potu a atmosféra toho, čo musí ťažko chorý človek podstúpiť, kým sa zbaví bolesti a nájde večný pokoj. Aj dnes, po toľkých rokoch, sa mi robí nevoľno, keď cítim nemocničný pach, a jedi-

né povolanie, ktoré by som nedokázala vykonávať, je práca zdravotnej sestry. Tie, ktoré to robia celé roky, považujem za svätice.

Ešte niekoľko dní sme sa striedali pri babkinej posteli, kým naposledy vydýchla. Bolo to pre ňu vykúpenie. Na našu rodinu však doľahla tiaz tajomstva, ktoré otec odmietal prezradiť aj mame. Mama sa cítila urazená, často sa hádali, ale otec zostal mlčanlivý. Neskôr sa tým mama prestala zaoberať a takmer sa na všetko zabudlo.

Jedného dňa sa otec rozhodol podniknúť a časť z rodinných úspor – nie však z nášho vena! – investoval do kúpy starej dodávky. V inzertných časopisoch začal vychádzať inzerát PREPRAVA NONSTOP – a postupne získaval drobné zákazky na rozvoz po celej republike. Neskôr si kúpil novú, väčšiu dodávku na lízing a zamestnal jedného šoféra. Až keď sa mu už darilo a obchody išli dobre, prišiel za mamou a povedal jej, že časť peňazí zo zisku chce použiť na istý účel.

„Vieš,“ usadil si mamu oproti sebe, „chcem ti povedať, s čím sa mi moja mama zdôverila vtedy v nemocnici.“

A tak sa mama dozvedela, že cez vojnu, keď môj otec ešte nebol na svete, mala naša babka štvorročného syna Samka. Predtým než Nemci vypálili takmer celú dedinu, podarilo sa niekoľkým obyvateľom ujsť do hôr. Samko však dostal vysokú teplotu a potreboval lekára. Moja babka sa s ním predierala lesom cez kopec do dediny na druhej strane. Cesta mokrým terénom a húštinami sa jej stala osudnou: šmykla sa, spadla a zlomila si nohu. Našla ju tam, premočenú, ubolenú, s plačúcim dieťaťom, nejaká Poľka, milá a láskavá osoba, a ponúkla sa, že Samka bezpečne prenesie k doktorovi do dediny na druhej strane kopca. Samkov stav sa čoraz viac zhoršoval, a tak babka súhlasila. Dohodli sa, že Poľka jej pošle z dediny pomoc a kde sa o pár dní stretnú, a keby nie, kde sa nájdu neskôr. Udalosti sa však zbehli celkom inak. Dvaja muži síce prišli babke na pomoc, ale niekoľko dní sa všetci museli ukrývať v lese. Keď sa konečne dostali do dediny, našli tam spúšť po Nemcoch a s Poľkou sa jej stretnúť nepodarilo. Ani po voj-